طهران

به روایت نقشه ۱۲۷۵ قمری

نقشه کشیده شده توسط
شاگردان دارالفنون
محمدتقی‌خان مقدم و ذوالفقاربیگ محلاتی

به سرپرستی معلم توپخانه
آگوست کارل کرشیش
(۱۸۸۶-۱۸۱۴)

رضا شیرازیان
مرداد ۱۳۹۸

تصویر ۱: تصویر ماهواره‌ای شهر تهران و اطراف، ۱۳۹۱ش.
ماخذ تصویر: Google Earth

محدوده ای که با خط قرمز مشخص شده محدودهٔ حصاری است که شاه طهماسب اول صفوی(سلطنت ۹۱۹-۹۶۴ق)، در ۹۶۱ قمری به دور تهران ایجاد کرد. این محدوده تا سیل سال ۱۲۸۴ق همچنان مرز تهران بود. پس از این سیل ناصرالدین‌شاه قاجار(سلطنت ۱۲۶۴-۱۳۱۳ق)، تصمیم به توسعهٔ تهران و ایجاد خندق جدیدی (خط زرد) به دور آن گرفت که ساخت آن از ۱۲۸۵تا۱۲۸۸ق به طول انجامید.

1321 → 1321

1258 → 1268

1258 + 17 = 1275

961 + 297 = 1258

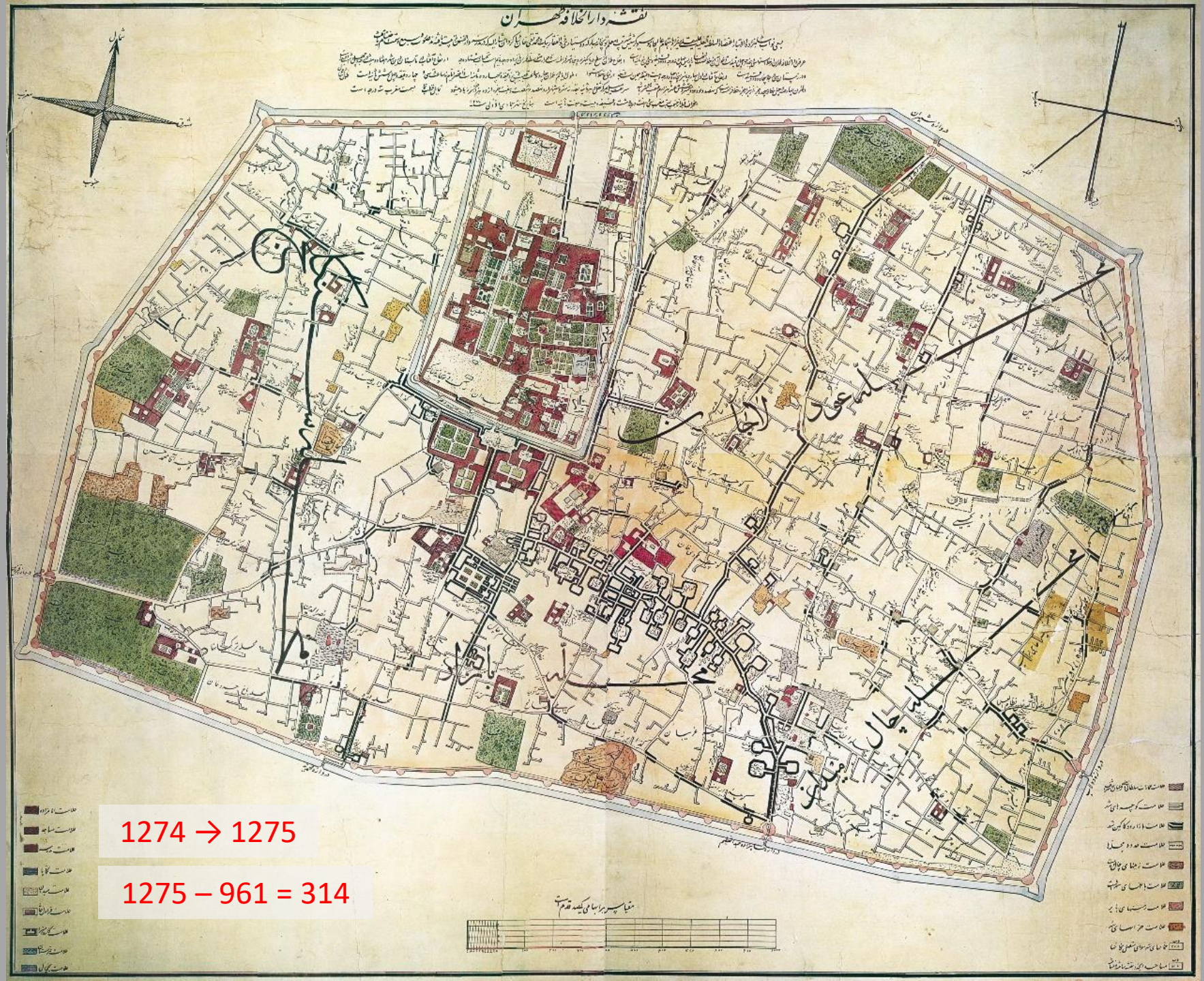

1274 → 1275

1275 – 961 = 314

خدمات مُعلمین و مُتعلمین دارالفنون

تلگراف و نقشه‌کشی (شهر دارالخلافه) **و خارج شهر و تعیین ارتفاع کوه الوند و البرز**

از اوقاتی که نواب اشرف والا اعتضادالسلطنه در امورات مدرسه دارالفنون و تربیت و تقویت متعلّمین آنجا اهتمام نموده‌اند. تَرقّی کلّی در علوم و تحصیل آنها ظاهر شده از آن جمله شرح تلگراف سابقاً در روزنامه مرقوم شد و بعد از آن به عمل نقشه‌کشی پرداختند و متعلمین توپخانه به کوه الوند و البرز رفتند و ارتفاع هر یک را مشخص نمودند و معلم توپخانه در این امر جهد وافی کرد و شاگردانش نقشه شهر و خارج شهر را موافق قاعده و قانون هندسی کشیدند و نقشه شهر را به وضعی شایسته و درست ساختند که کل عمارات ارک مبارکه و باغات و بیوتات و کوچه‌های شهر در محل خود مُشخص و مُعیّن می‌گردد و آن نقشه را چندان خوب کشیده‌اند که با نقشه کار فرنگستان فرقی ندارد و نواب والا قرار داده‌اند که آن نقشه را باسمه نمایند که تعدد پیدا کند و به همه کس برسد.

روزنامه وقایع‌اتفاقیه، نُمره چهارصدوهشت، تاریخ پنج‌شنبه هجدهم، شهر ربیع‌الثانی ، سنه۱۲۷۵.

اتمام تهیه نقشهٔ دارالخلافه طهران و دستور باسمه آن

نقشه دارالخلافه طهران را که مدت سه ماه عالیجاه موسیو کرشیش سرتیپ و معلم توپخانه با دو نفر از شاگردان خود یکی محمدتقی‌خان مقدم و یکی ذوالفقاربیک محلّاتی مشغول کشیدن بودند، در این اوقات به اتمام پیوست و او را نواب والا اعتضادالسلطنه به اتفاق شاگردان او به حضور مبارک بردند. بسیار مطبوع طبع همایون افتاده، مبلغ یکصد تومان به انعام آنها مرحمت فرمودند. پنجاه تومان به خود عالیجاه مشارالیه و پنجاه تومان به دو شاگردان او، و مُقَرّر فرمودند که به زودی هزار و دویست عدد از این نقشه باسمه نمایند.

روزنامه وقایع‌اتفاقیه، نُمره چهارصدویازده، تاریخ پنج‌شنبه دهم، شهر جمادی‌الاول، سنه ۱۲۷۵.

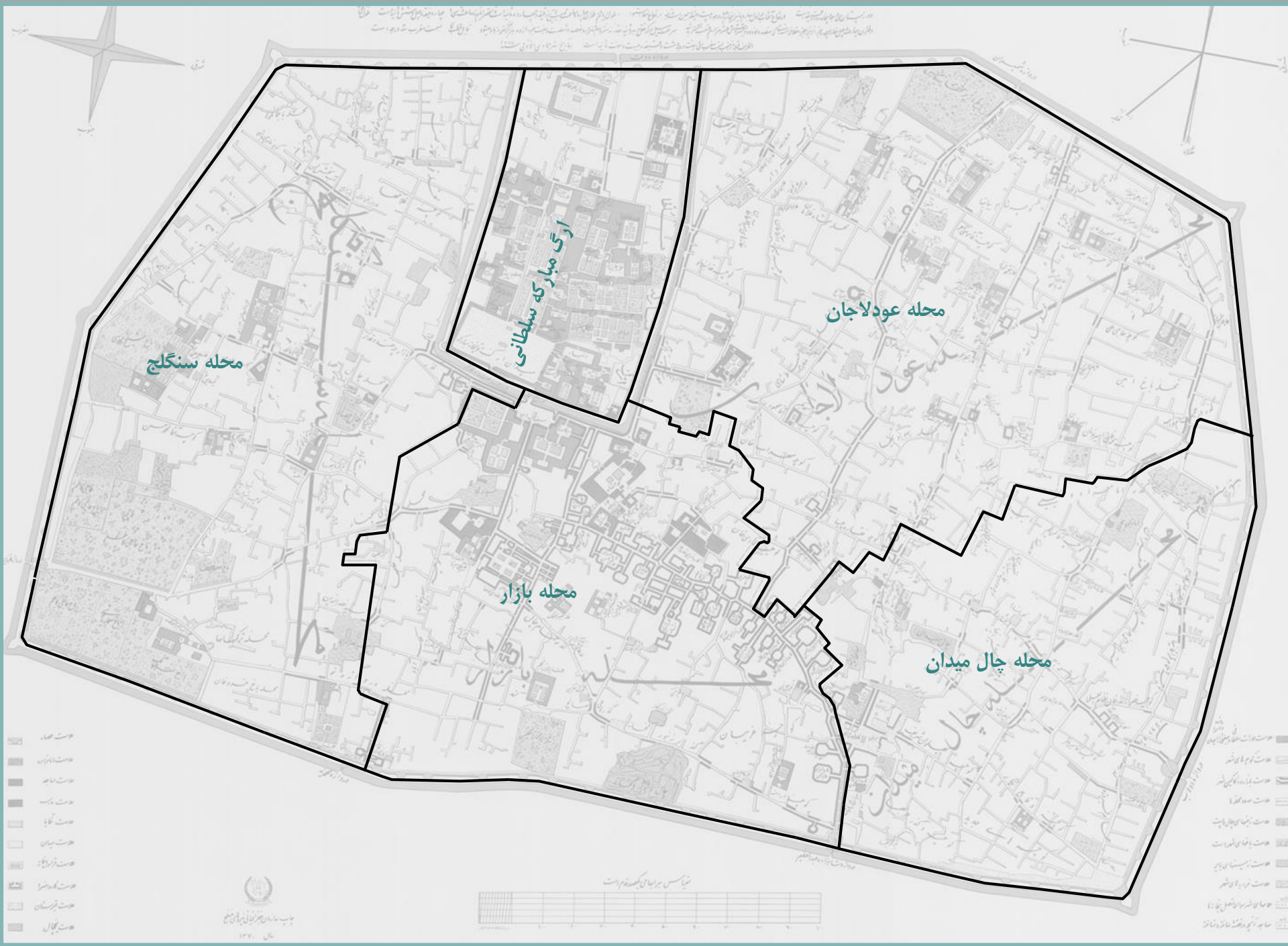
ارگ مبارکه سلطانی
محله عودلاجان
محله سنگلج
محله بازار
محله چال میدان

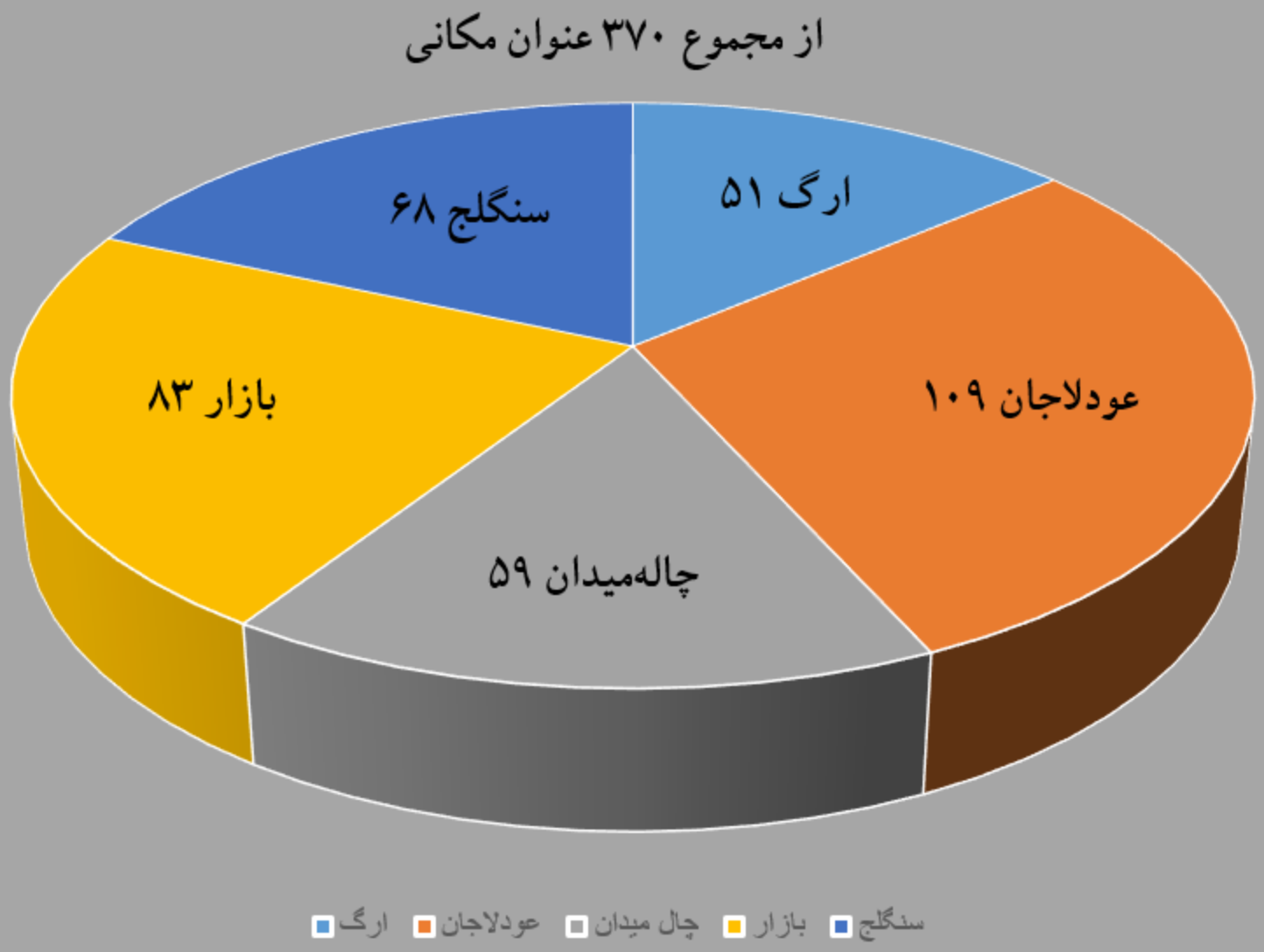
از مجموع ۳۷۰ عنوان مکانی
ارگ ۵۱
عودلاجان ۱۰۹
چاله‌میدان ۵۹
بازار ۸۳
سنگلج ۶۸
ارگ
عودلاجان
چال میدان
بازار
سنگلج

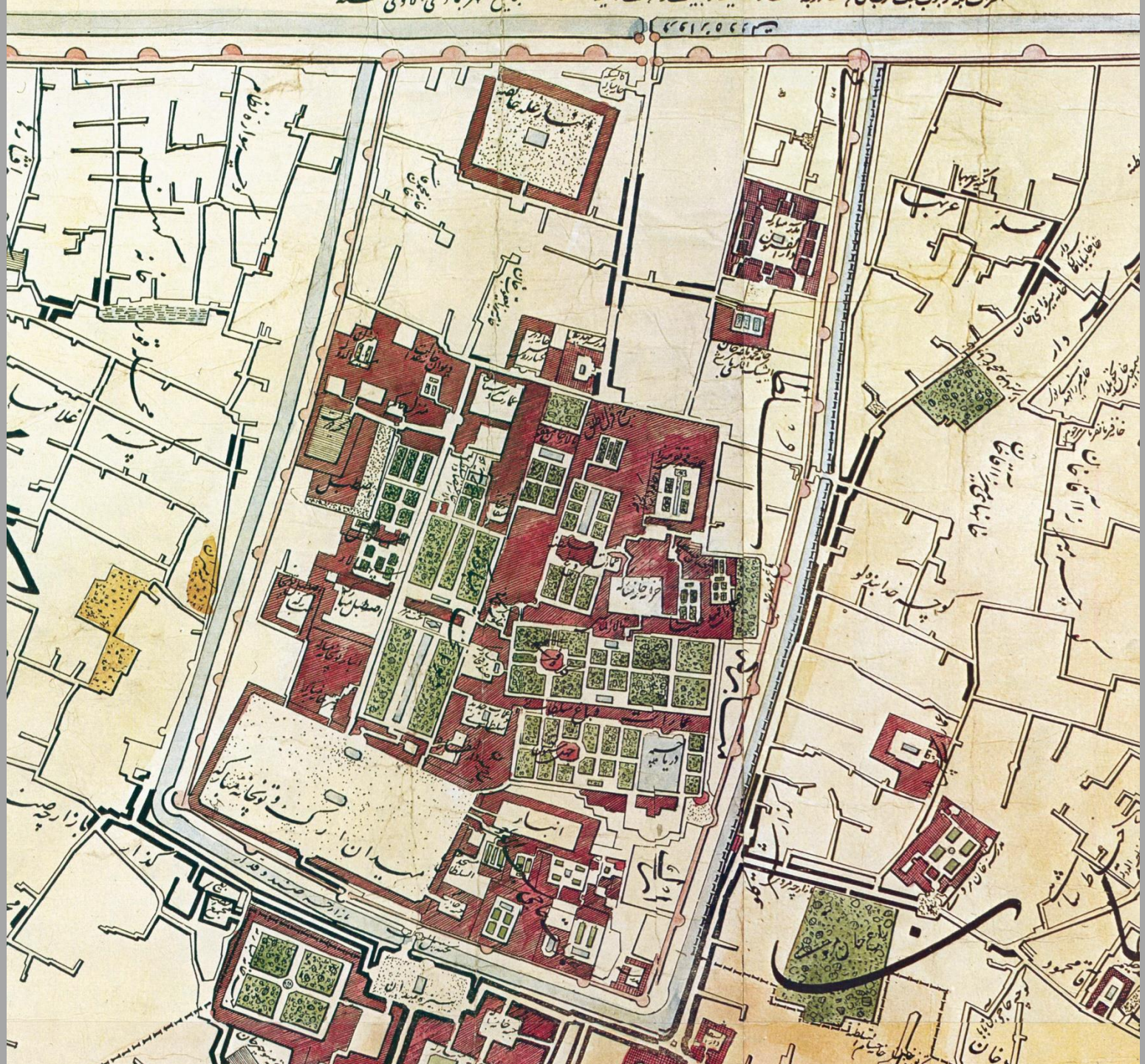
میدان ارک
انبار
دریاچه
بازارچه
کوچه
غلامی

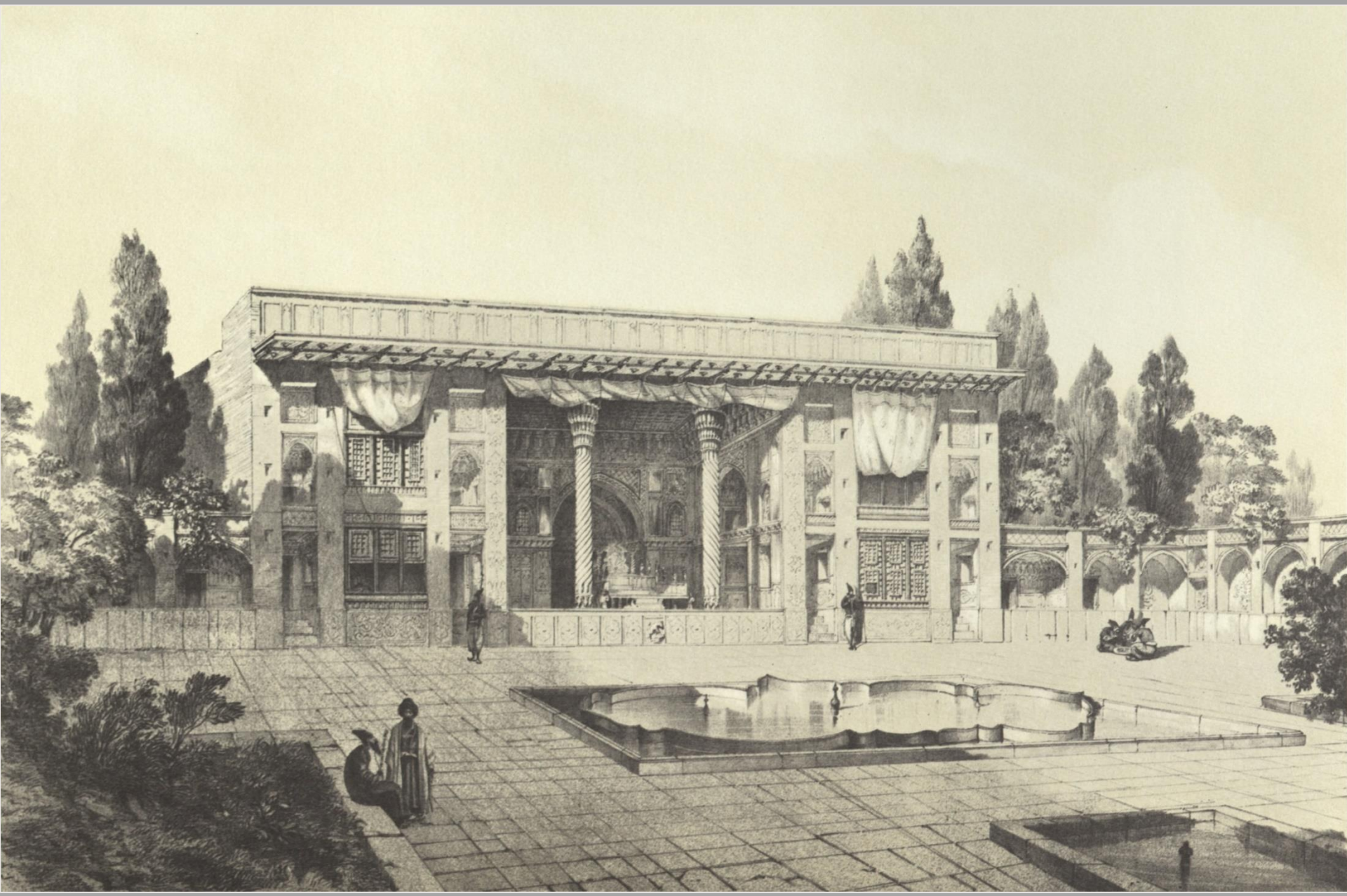

1257 – 1275 = -18

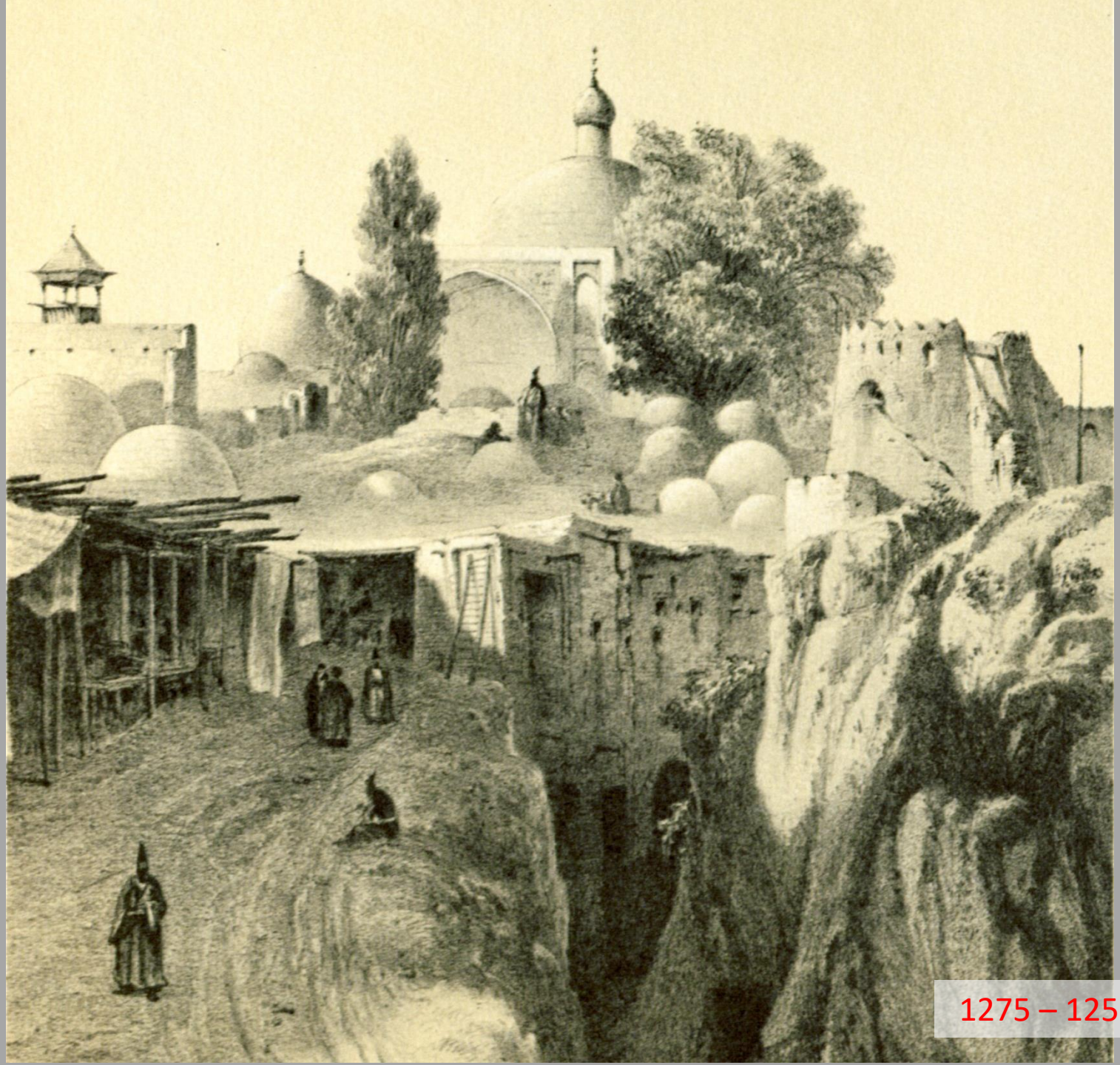

1275 – 1257 = 18

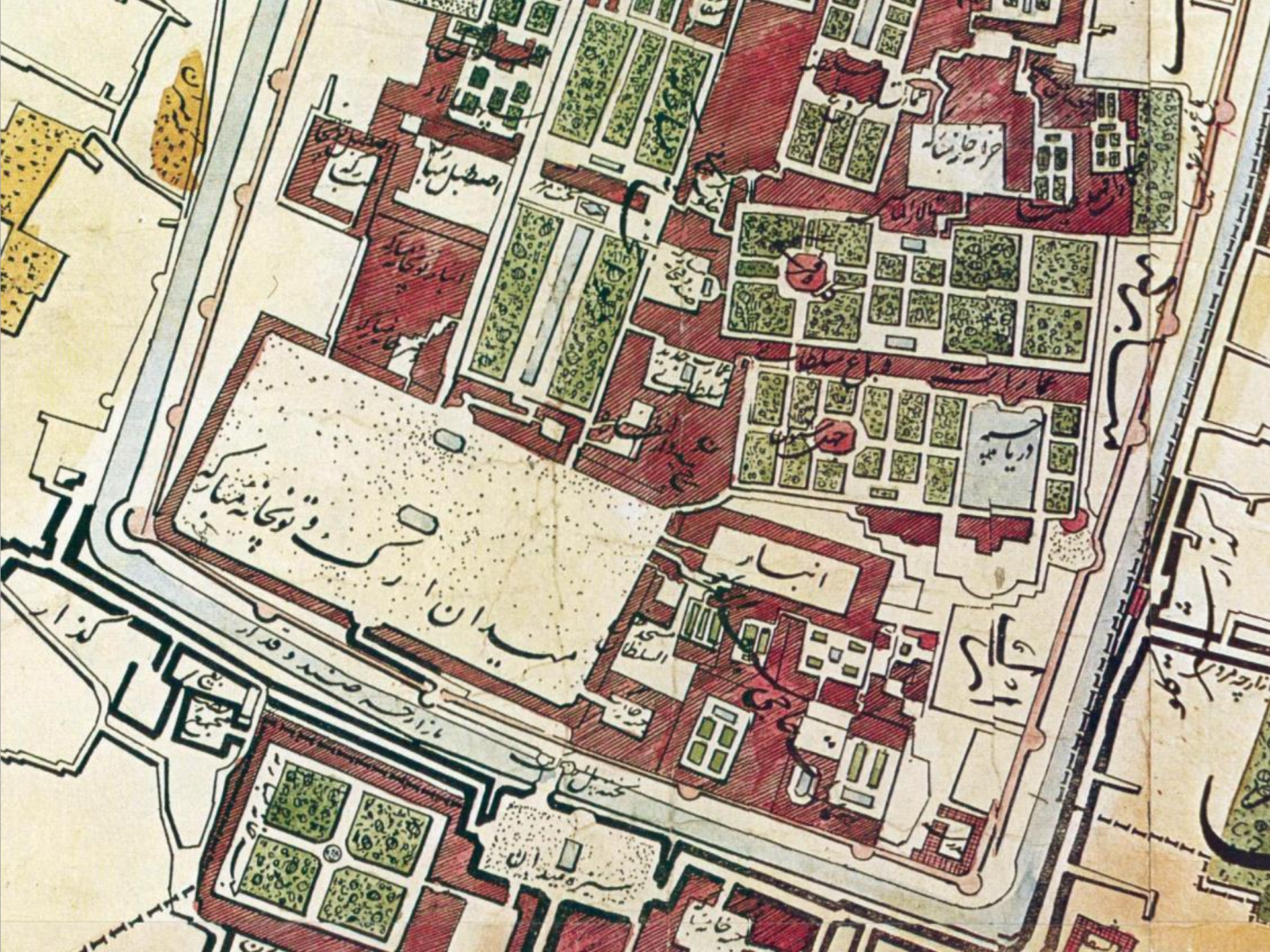
اصطبل مبارکه
انبار
مسجد السلطان
سبزه میدان
بازار حسن خندق دار
گذار

1257 –1275 = -18

1278 – 1275 = 3

دروازه شیراز
کوچه شام بیاتیها
کوچه عین الملک
کوچه حاجی علی
محله باغ امین
کوچه محمد خان
کوچه سهراب خان
کوچه خان محمود

تصویر ۶ : دورنمای دروازه شمیران تهران، دید به سمت جنوب، طرح از لوزن فلاندن نقاش و معمار فرانسوی که همراه مأموریتی در سالهای ۱۸۴۰-۱۸۴۱ م/۱۲۵۶-۱۲۵۷ ه.ق به ایران آمده بود. برگرفته از کتاب
Voyage en Perse,
Eugene Flandin, Pascal Coste, Imperial
Organization for Social Services, 1976.

1257 – 1275 = -18

علامت عمارات سلطانی و بعضی از اعیان شهر
علامت کوچه های شهر
علامت بازار و دکاکین شهر
علامت حدود محله ها
علامت زمینهای چاله دست
علامت باغهای شهر

غریبان
دروازه شاه عبدالعظیم

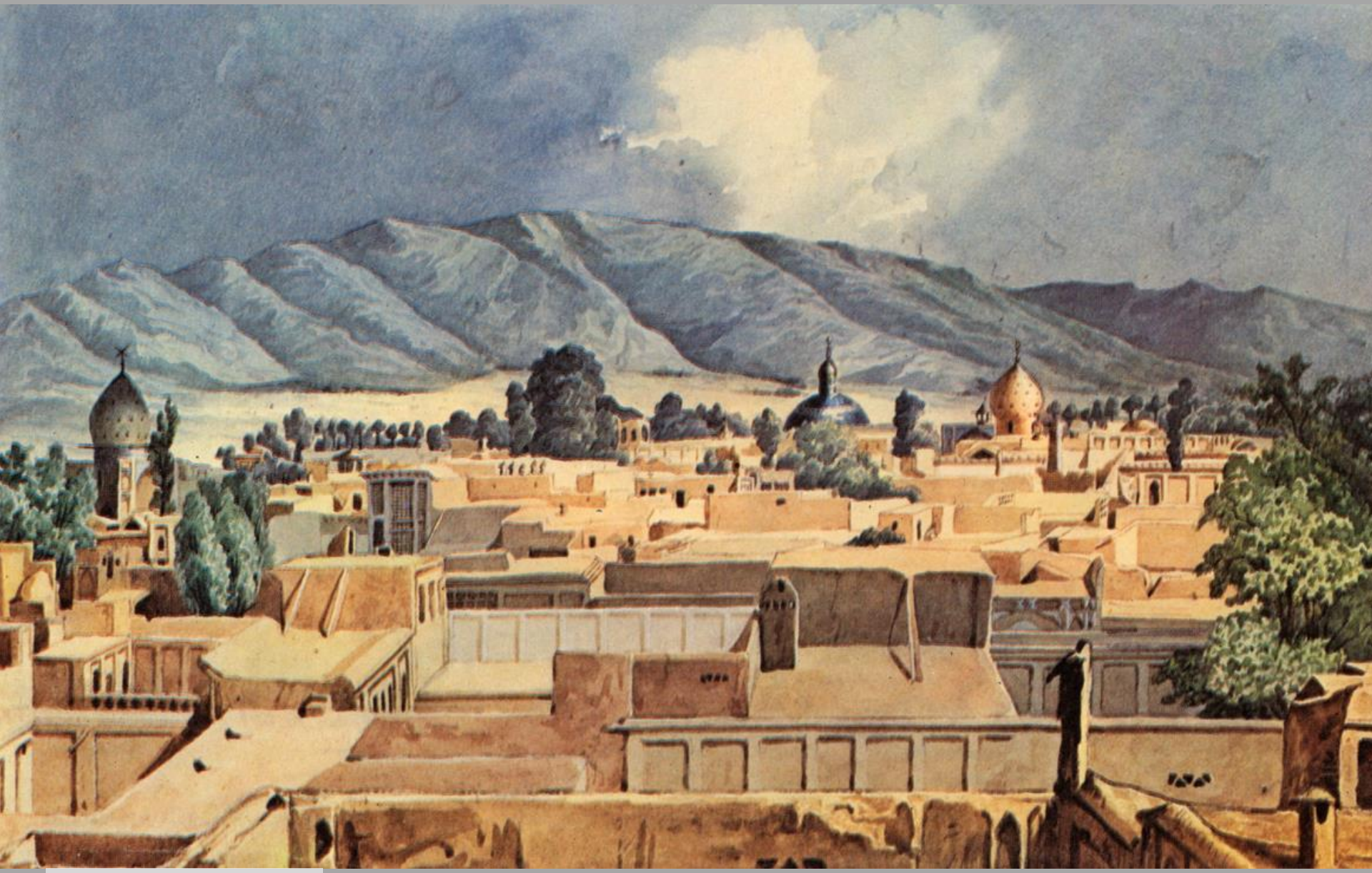

1275 – 1265 = 10

1257 – 1275 = -18

ت ثانیه است بتاریخ شهر جمادی الاولی سنه ۱۲۷۰
مشرق
جنوب
محله باغ حسن خان
محله ترکمانها
دروازه قزوین
دروازه طهمتیه

مشرق
جنوب
محله باجماقلوها
کوچه قاقوچی باشی
غلامها
خانه میرزا موسی وزیر
خانه حاجی علی
مسجد و مدرسه حاجی
محله چال
بازارچه چند و قدار
گذار

کوچه آقا محمد حسن
محله چاله
محله ترکمانها
محله باغ خسروخان
دروازه قزوین
دروازه محمدیه

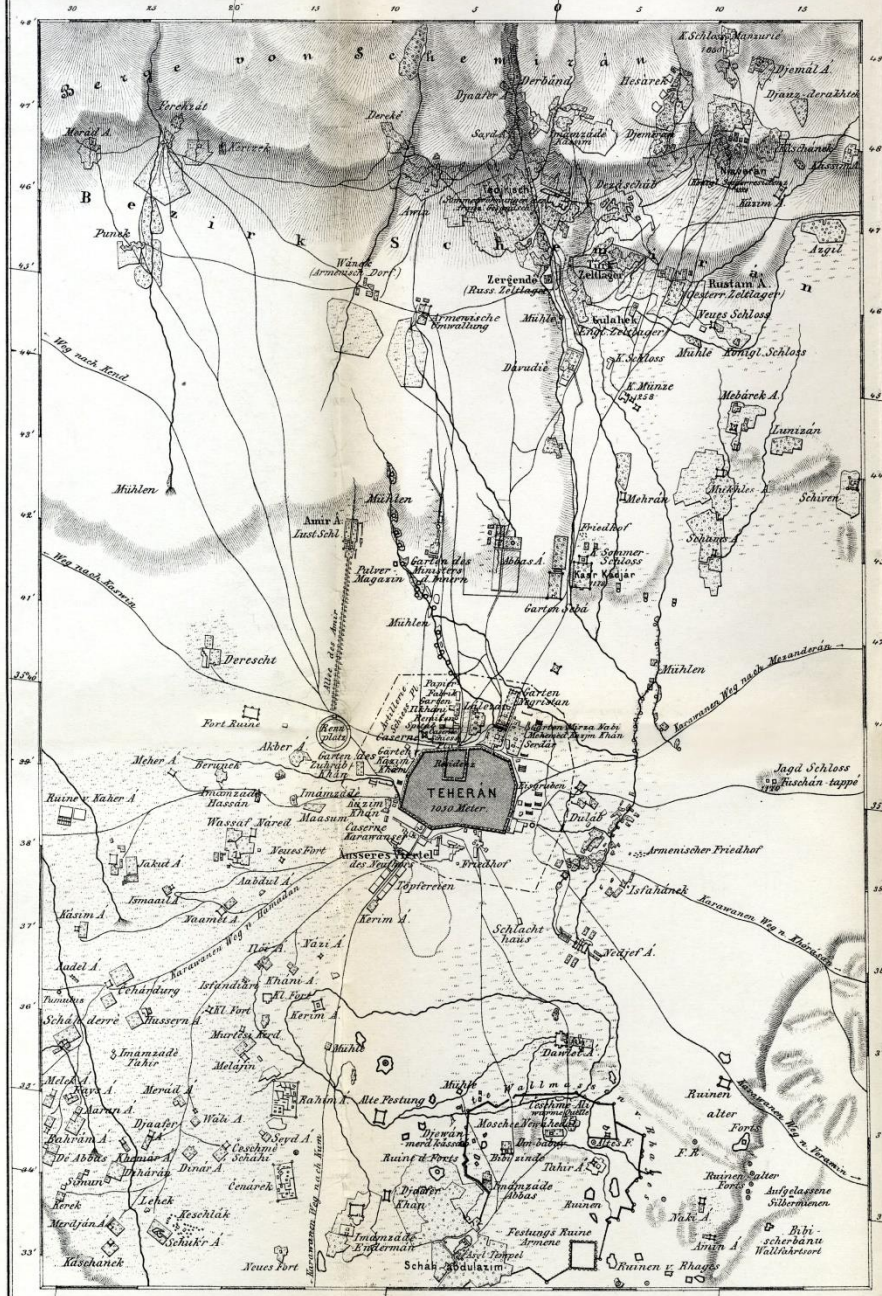
Bezirk Schemirán
Zergende
Rustam A.
Zeltlager
Neues Schloss
Königl. Schloss
Armenische Verwaltung
Weg nach Kend
Weg nach Kazwin
Karawanen Weg nach Mazanderán
Karawanen Weg n. Hamadan
Karawanen Weg n. Ferahabad
Karawanen Weg n. Kazwin
Mühlen
Garten des Ministers d. Innern
Pulver-Magazin
Sommer-Schloss
Kasr Kadjár
Garten Schah
Garten Nizam Dulah
Garten des Zuhráb Khán
Garten Kasim Khan
Casernen
Reitplatz
Kasernen
Fort Ruine
Deresché
Derescht
Jagd Schloss
Kischán-tappe
Dulaib
Armenischer Friedhof
Isfahánek
Neujef A.
Schlachthaus
Töpfereien
Kerim A.
Äusseres Thor des Neu Thores
Friedhof
Neues Fort
Alte Festung
Ruinen alter Forts
Aufgelassene Silbermünzen
Bibi-scherbanu Wallfahrtsort
Ruinen
Rhages
Schah-Abdulazim
Festungs Ruine Armene
Imámzádé Ezzeddin
Imámzádé Abbas
Djafer Khan
Moschee
Ruinen
Tuhir A.
Dschem-merd kasseh
Ruin d. Forts
Bazar
Walimes
Kasim A.
Mehrán
Schiran
Lunizán
Mehárek A.
Aegil
Punek
Wánek (Armenisch Dorf)
Derbund
Hesárek
Djemál A.
Djanz-derakhts
Sardar
Dered schüt
Amir A.
Lust Schl.
Abbas A.
Mehrdad A.
Meréd A.
Meréek
Kerekhát
Jagd Schloss
Ruine v. Kaher A.
Imámzádé Hassan
Wassaf Varea
Maasum Khan
Caserne Karawansen
Jakud A.
Abdul A.
Ismaail A.
Yaméi A.
Kasim A.
Yazi A.
Ilöe A.
Khani A.
Kerim A.
Kadel A.
Tschárdurg
Tussern A.
Schah derre
Imámzádé Tahir
Melek A.
Nasr A.
Marun A.
Bahrám A.
Djaafer
Cesché Schahi
Dinar A.
Khumar A.
Dscharáu
Schuns
Lehek
Cenárek
Kerek
Meréján A.
Keschlák
Schikr A.
Kischanek
Neues Fort
Nake A.
Artum A.
Rahim A.
Mühle
Alte Festung
Walimes
Moschee
Ruinen alter Forts
Ruinen alter Forts
Aufgelassene Silbermünzen
Bibi-scherbanu Wallfahrtsort
Ruinen
Rhages
Schah-Abdulazim
Festungs Ruine Armene
Imámzádé Ezzeddin
Imámzádé Abbas
Djafer Khan
Ruin d. Forts
Bazar
Tuhir A.
Dschem-merd kasseh
Moschee
Neues Schloss
Königl. Schloss
Mühle
Friedhof
Sommer-Schloss
Kasr Kadjár
Garten Schah
Garten Nizam Dulah
Garten des Zuhráb Khán
Garten Kasim Khan
Casernen
Reitplatz
Kasernen
Fort Ruine
Deresché
Derescht
Jagd Schloss
Kischán-tappe
Dulaib
Armenischer Friedhof
Isfahánek
Neujef A.
Schlachthaus
Töpfereien
Kerim A.
Äusseres Thor des Neu Thores
Friedhof
Neues Fort
Alte Festung

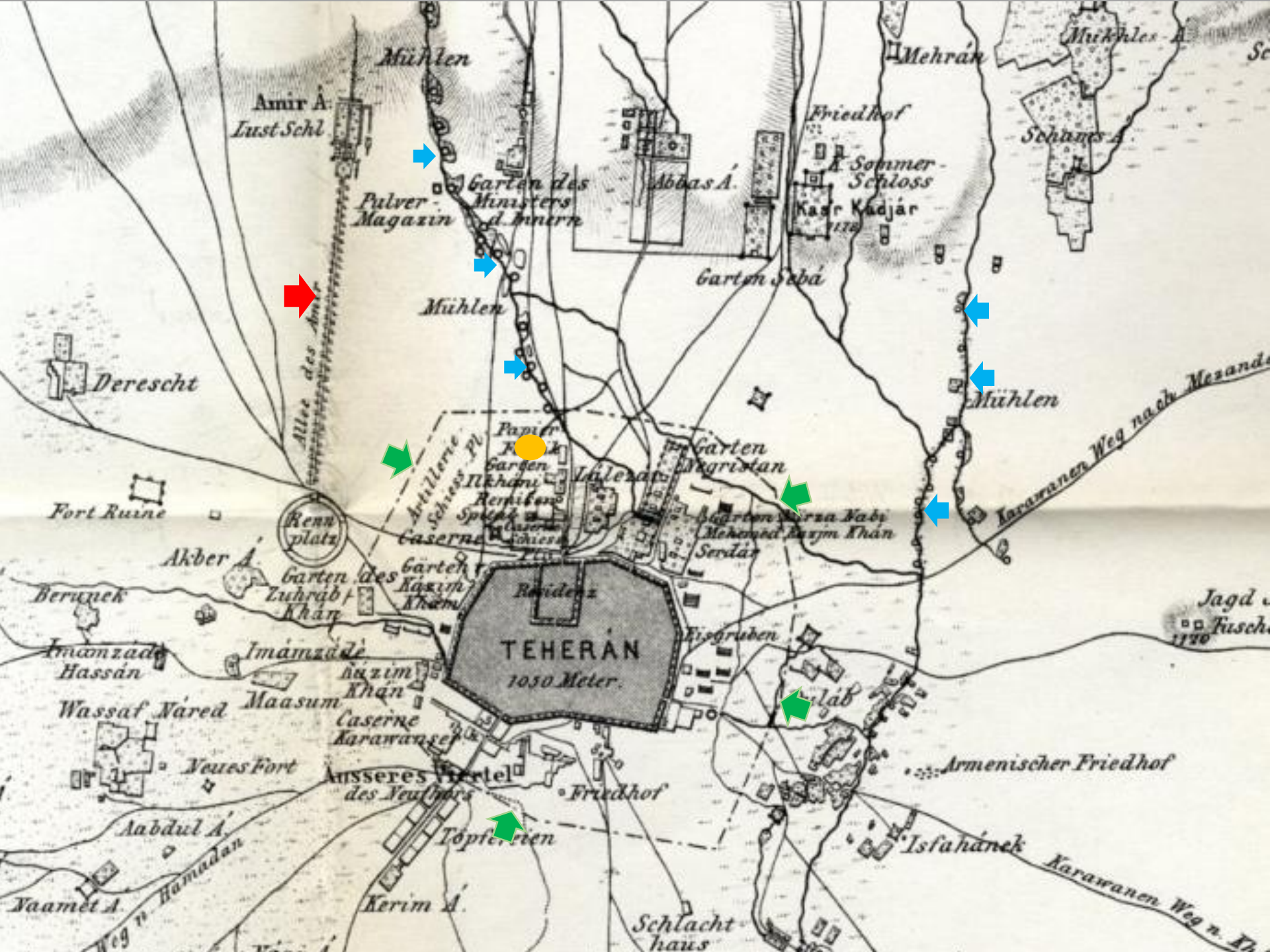
Mühlen
Amir Á.
Lust Schl.
Garten des Ministers d. Innern
Pulver-Magazin
Abbas Á.
Friedhof
Mehrán
Mukhles Á.
Schams Á.
Sommer-Schloss
Kasr Kadjár
Garten Sebá
Mühlen
Allee des Amir
Deresch
Mühlen
Karawanen Weg nach Mezande
Artillerie Schiess Pl.
Papier Fabrik
Garten Ilkhani
Ishrat
Garten Negristan
Garten Mirza Naby
Mehemed Karim Khán
Serdár
Caserne
Fort Ruine
Renn platz
Akber Á.
Garten des Zuhrab Khán
Garten Kázim Khan
Residenz
TEHERÁN
1050 Meter
Eisgruben
Berunek
Jagd
Imamzade Hassán
Imámzade
Kázim Khán
Maasum
Wassaf Náred
Caserne Karawanser
Neues Fort
Äusseres Viertel des Neu Orts
Friedhof
Armenischer Friedhof
Abdul Á.
Töpferstien
Isfahánek
Karawanen Weg n. Kh
Vaamet Á.
Weg n. Hamadan
Kerim Á.
Schlacht haus

1275 – 1265 = 10

PLAN DE LA VILLE
TÉHÉRAN
راهنمای نقشه‌های تاریخی تهران
رضا شیرازیان

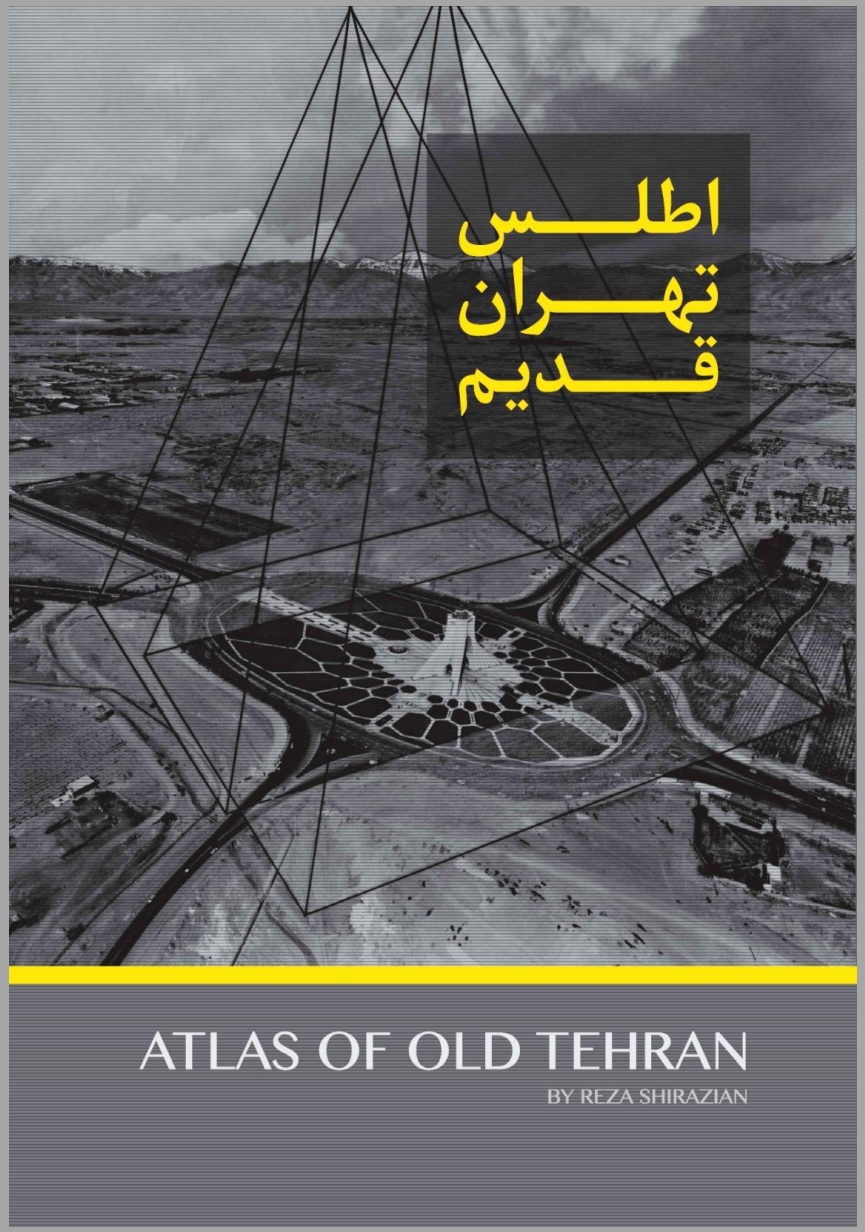
اطلس
تهران
قدیم
ATLAS OF OLD TEHRAN
BY REZA SHIRAZIAN

تهران نگاری

بانک نقشه‌ها و عناوین مکانی تهران قدیم

پژوهش و تدوین
رضا شیرازیان

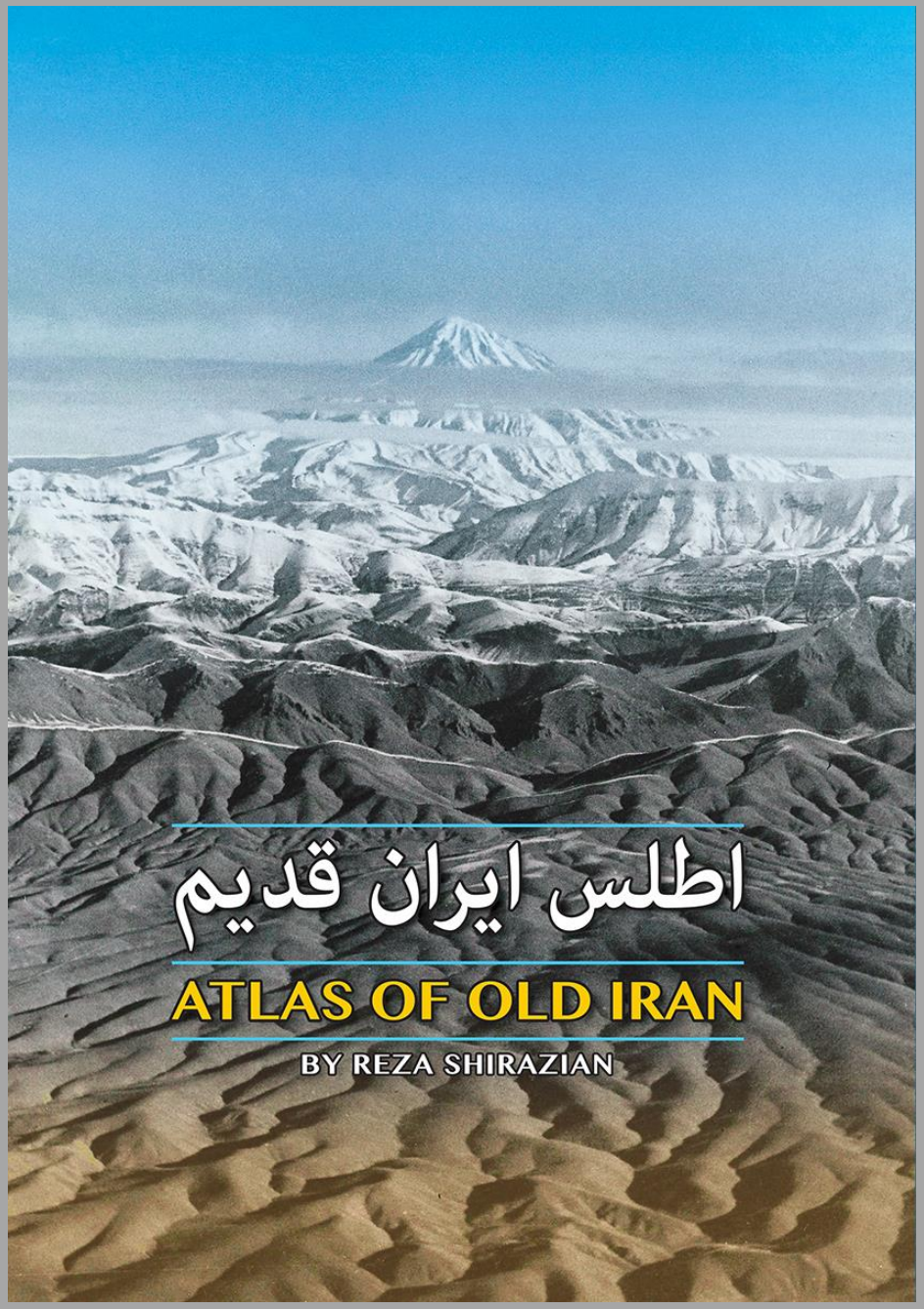
اطلس ایران قدیم
ATLAS OF OLD IRAN
BY REZA SHIRAZIAN

WWW.irannegari.com

88891202